

En kylskåpsmagnet med oväntad Ljustorpskoppling

I somras besökte undertecknade Östersund och Jamtli. Som vanligt vid museibesök blev det ett besök i museishopen. Det som bland många fina saker väckte vårt ha-begär var en smakfull kylskåpsmagnet med vackert motiv i behagliga färger och fina former.

*Målningen på kylskåpsmagneten heter "Rast under högfjällsvandring." 1918
Leander Engström/Stiftelsen Jamtli*

Konstnären Leander Engström (1886-1927) kände vi väl till från hans ursprung i Ljustorp. Vi blev upprymda av att han fortfarande upplevdes som relevant för att avbildas med en målning på en kylskåpsmagnet.

Genom vår tidigare granne i Tuna, Greta Forsbergs berättelse kom vi först i kontakt med Leander då Gretas pappa Gottfrid Nygren (1889-1946 Lövberg) gått i skola med Leander. Skolan låg i byn Mellberg och det var också där Leander var skriven 1895-1900.

Även om Leander som 9-åring flyttade in i Ljustorp tillhörde hans far Olof Petter Engström en gammal Ljustorpssläkt, som har beskrivits i boken

”Ljustorp förr och nu del 2” av släktingen Lennart Engström. Ur Lennarts berättelse citeras följande.

” Olof Petter hade först några slitsamma år som torpare i Lövberg. Han följde sedan den äldre kusinen Arons exempel och flyttade 1872 till Grubban i Ytterhogdal. Denne var där skogsfaktor och Olof Petter började arbeta som medhjälpare till Aron. När Aron sedan flyttade övertog Olof Petter faktorsjobbet. Olof Petter hade också ett litet jordbruksarrende och var dessutom lite av en handelsman i bygden. Han lär inte ha varit mycket till jordbrukare men däremot var han en mycket omtyckt och duktig skogskar. Han gifte sig 1879 med tösen i granngården - Martha Olofsdotter. Hon blev så småningom - närmare bestämt år 1886 - mor till den blivande konstnären Per Leander Engström. .... Leanders två morbröder ägnade sig en tid åt fotografering - som kringvandrande fotografer. Bildintresset överflyttades också på Leanders far Olof Petter.

Familjen stannade inte länge i Ytterhogdal. Sämre tider och en del stridigheter mellan skogsbolaget och skogsbönderna gjorde, att avverkningarna avbröts för en tid. Olof Petter försökte sig då på skogsaffärer, vilket dock misslyckades. Han lärde sig fotografering av sina svägrar och blev fotograf i Piteå. Detta gick inte heller så bra.”

Efter en tid flyttade familjen till Ljustorp , år 1895. Det var det året baptistförsamlingen i Ljustorp blev klar med bygget av kapellet i Edsta och flyttade ut ur sina hyrda lokaler i Mellberg, som OP kunde ta över och starta en fotoateljé och blev Ljustorps första yrkesfotograf.

Mellberg, vid den tid då familjen Engström flyttade in i huset till vänster och bosatte sig på övervåningen där de också hade sin fotoateljé.

OP verkade i Ljustorp 1895 till 1900. Under denna tid lärde han upp Erik Näslund född 1873 i Björkkom och de båda hade en kort tid ett gemensamt fotoföretag. När OP Engström flyttade år 1900 fortsatte Erik under eget namn.

Kanske inspirerade han sin kusin , Ester Näslund, att senare bli framgångsrik fotograf i Sundsvall.

Lennart Engström berättar vidare.

" Hans nästa projekt blev att, uppbackad av ett antal av socknens bönder, starta en lanthandel i Mellbergs kyrkby." (I bottenvåningen i det hus han bodde i.)

"I fem år stannade familjen i Ljustorp. Dessa fem år lär ha varit en lycklig period i Leanders liv trots de ekonomiska besvär, som fadern alltjämt hade. Han gick i skola för den (enligt författarens pappa) stenhårde men ändå juste och duktige skolläraren J W Lundblad. Leander var en mönsterelev i skolan.

Egendomligt nog visade Leander inget intresse för teckning under sin skoltid. Däremot hade han tidigt en mycket välutvecklad och vacker handstil - kanske där en konstnärlig framtoning i alla fall. I det stora hela var faktiskt Leander en "mycket vanlig" pojke under de första ungdomsåren.

År 1900, alltså när Leander var 14 år gammal, gick affären i konkurs och familjen lämnade Ljustorp. Man flyttade till Sundsvall, där fadern fick ett mycket dåligt betalt arbete som snickare. Ett par år senare fick denne dessutom ett slaganfall och måste sluta arbeta. Leander och hans bröder måste därför tidigt bidra till sin egen och familjens försörjning.

I 18-årsåldern vaknade Leanders konstintresse på allvar. Denna stora entusiasm framstod som oförklarlig för hans närmaste omgivning. Inte ens han själv kunde senare i livet förklara det hela. Under de närmaste åren arbetade Leander intensivt med sitt målande och sin konstnärsutbildning. Tyvärr var han långt ifrån fri från det ekonomiska ansvaret för familjen och än besvärligare blev det, när den äldste brodern Ferdinand dog år 1908. Det kom att bli en hård och strävsam tid under de närmaste åren.

Denna skildring syftar inte till att bli en fullständig personhistoria om Leander Engström. Meningen har varit att ge en viss bakgrund till hans konstnärskarriär. Här redovisas därför endast ett kortare sammandrag av viktigare händelser under Leanders fortsatta levnad. Jag (Lennart Engström) har hämtat dessa uppgifter från Nils Palmgrens bok (1947) om Leander Engström:

Leander Engström, Wikipedia.

- 1908-1911 Studier och flera utställningar som fick nedgörande kritik. Dock studiehjälp av prins Eugen.*
- 1912 Understödd av Eugen och Bonnier på studier i Paris. Förlovar sig med Maria Edlund.*
- 1914 Får tvillingar. Flyttar till Djurgården och sedan återigen till Raguncla.*
- 1915 Målar i Lappland. Möter "blå Greta" som följer honom i fjällvärlden. Besöker mera sällan familjen.*
- 1916—1917 Rotlös bohemtillvaro. Flera utställningar i Göteborg. Köpenhamn och Stockholm.*
- 1918 Utställning på Liljevalchs tillsammans med Grunewald och Hjertén. Äntligen en kritikerframgång!*
- 1920-1922 Målar i Italien. Tillbaka till familjen till julen.*
- 1921 Till Florens med familjen.*
- 1922 Kvar i Italien. Svår tarminfektion. Hem till Sverige. Åter till Italien - nu*

med familjen.
1924 *Målar försar i Norrland. På sjukhus för reumatisk feber.*
1925 *Blir bättre. På sommaren till Norrland.*
1926 *Flyttar med familjen till Sundsvallskusten. Blir intagen på sjukhem efter en matförgiftning.*
År 1927 är krafterna slut för den kringflackande konstnären. Han avlider den 6 februari endast några dagar före sin 41-årsdag. Han hade dock tillfredsställelsen att få en hel del uppskattning för sina verk redan under sin levnad. ”

Berättat av Lennart Engström i ”Ljustorp förr och nu del 2”.

Olof och Ulla-Britt Ulander november 2022